

A „prózaista” R. Radnóti Miklós: Összegyűjtött prózai írásai. Szerk. Ferencz Győző, Osiris Kiadó, Bp., 2007.

Prózának magyarhonban alighanem máig csak az számát, amit nem versben írtak, és Domokos Mátyás rábólinthatott a kiadására... Némiképp az elhíresült ottliki meghatározás nyomdokain haladva („Próza az, amit ki nyomtatnak...”) merül fel bennünk játékosan ezzel az elképzelhető leglényegesebb részeitől, a szerző alapvető, kikerülhetetlenül nagyszerű darabjaitól bármily edicionális indoklással bár, de mégiscsak megfosztott prózagyűjteménnyel kapcsolatban a precíz definiálás hamvabaholt vágya. Lévéen ha keresztel neve mellett is sorozatszerkesztőként „örködik” ott a XX. század második felének Gyulai Pálja az *Osiris Klasszikusok* eme kötetének címlapján, akkor ez nyilván azt hivatott jelezni: még ő határozta meg, hogy a klasszikus költő valamennyi prózaszövegét két könyvnyi összesség formájában egybefogó Radnóti Miklós Prózai Művei második kötetét képezve mesterséges együttesként jelenjenek meg a közelmúltban – némileg vegyes és egyes darabjaiban nagyon ingadozó színvonalú szöveg-individuumok műfajiságát egybenyelve – annak elbeszélései, újságcikkei, bírálati, tanulmányi és rádió-előadásai, miközben az *Ikrek hava* és a *Napló* 2003-ban együttesen alkotta már a vállalkozás első összeállítását.

Tehát akkor Radnóti Miklós esetében ez a próza, vagy sokkal inkább: így, ilyen tálalásban a próza? Igen, ekként döntött korábban Domokos Mátyás... S még örüljön az a fránya próza, hogy próza lehet egyáltalán... Költő prózája?! Ha klasszikus is, tényleg, az a költő, azért inkább csak amolyan megszemélyesült versírógép ökelme, hát vigyázzon, hová, mely területre merészkedik! Jó annak az *Ikrek havának* és *Naplónak*, persze, a többi nélkül is, ám korántsem olyan jó a többinek az előbbi kettő emelő kontextusát nélkülözve. Aki nem olyan szemfüles, mint mi, hogy a kiadói nagysorozat és a könyvcím között észleli a két kötetnyi egységet nyújtó cseles kis mikrosorozat létét, az azt is gondolhatja, hogy ez itt előtte: Radnóti Miklós prózája mint olyan. Mi mást szoktak ugyanis egybegyűjteni adott alkotó adott műfajú írásai-ból, ha nem minden összeszedhető, az aktuálisan fellelhető valamennyit? Ezzel egy kicsit azt is akarjuk mondani, hogy elképzelésünk szerint sorszám is szerepelhetne a (védő)borítón (úgy a 2007-es, mint ahogyan már a 2003-as kötetén is), mert manapság, a Gutenberg-galaxis végén még az is megeshet, hogy valaki nem olvassa el a szerkesztő vonatkozó megjegyzését, és valóban az ebben

az aktuális kiadványban, az Összegyűjtött Prózai Írásokban található anyagot gondolja Radnóti teljes prózai ouvre-jének, s nem szerez(het)ve tudomást a születési viszonylatokat tárgyaló elbeszélésekről valamint a diárium lapjairól, egészében ha nem is lesújtó, de nem is éppen elragadtatott véleményt alakít ki magában bizonyos „R.”-ről, „prózaistáról”, valahonnét „a Nyugat folyóirat tájékán futottak még” kategóriájából... Az „újszülött” felső-elemistának ugyanis minden vicc új lehet.

Gondolunk különben most elsősorban az ún. „elbeszélésekre”, amelyek egészen másként festenek, ha a fentebb már említett nagyobb (szabású) darabok közelében tartózkodhatnának fizikailag, az olvasás optikájának nyomtatási kottájaként. Amelyek társaságába valók, és amelyekkel együtt látva, nézegetve őket még mindig igen elviselhető prózaírási átlagszínvonal kialakuláshoz, meglá(tta)tásához járulnának hozzá – ezek az önmagukban a húszas–harmincas évek magyar epikájának térképét biztosan nem átrajzolják, kezdetlegesebb novelettek. Nem beszélve olyan apróságokról, mint a velük kapcsolatos életműbeli alakulásgörbe pontosabb megrajzolásának lehetővé tétele. (A „recenzens R.”-ről, az apró bírálatok szerzőjéről nem szólnak most külön, hátha még egy Radnóti Miklós sem volna megmenthető a gyanútól: ilyen munkákat is készítve elsősorban kritikus volt...)

Bizonyára megfontolt, bölcs döntés érvényessége húzódik meg mindazonáltal az Összegyűjtött Prózai Művek és annak keretei között az Összegyűjtött Prózai Írások szövegelosztási kialakítása mögött, legfeljebb az a kár, hogy pontos okáról mi, „egyszerű olvasók”, a valakik által éppen olyanra, amilyenre szerkesztett könyveket jógyerekként megvásároló alanyok, nem értesülünk. Legalábbis a 2007-es gyűjtemény utószava nem foglalkozik ezzel a kérdéssel, mindössze az itt közölt dolgoknak a főbb prózaalkotásoktól való kiadástechnikai elválasztására utal (a valóban megjelentetett szövegekre vonatkozó momentumok odatételén túl). Magunk a teljes számításba jövő, amúgy igen tág kritériumrendszer alapján szerveződő textuális anyag mennyiségiszétosztási, könyvterjedelmi, könyvkötészeti ökonómiájának lehetséges szempontja mellett bizonyos, immár évtizedes léptékű kiadási tradícióra gondolnánk (amely gyakran együtt jelentette meg a kiemelt két művet, míg a többi Radnóti-prózát gyakran mellőzte), vagy esetleg arra, hogy a 2005-ben Radnóti Miklós életéről és munkásságáról majd monumentális terjedelmű, a kutatást nyilvánvalóan újraalapozni szándékozó monográfiát közreadó Ferencz Győző 2003-ban csak az önéletrajzi prózájának és a mindennapi feljegyzéseknek a recepcióban nagyon világosan feldolgozott és megközelített korpuszai vonatkozásában tartott talán ott a kiadástörté-

net dokumentumainak kritikai jellegű vizsgálatával, hogy szinte ilyen igényű edícióra mert velük kapcsolatban vállalkozni, míg a többi, kisebb-nagyobb opus viszonylatában még előtte állhatott akkor ez a munka. Megannyi kérdés valójában ez a három feltételezésünk, amelynek a háttérinformációt adó megválaszolása igen érdekes tanulságokkal járhatna, de amely háttérinformációt nem köti az utószóíró az „egyszerű olvasó” orrára, ehelyett a domokosi belterj esszéista-szerkesztői homályát választja.

Ez a „homály” mármint esetlegességet és átgondolatlanságot is takarhat; s nem is annyira csak úgy például, hogy a kötet „önkéntelenül” kínálkozó, nagyon is tradicionális, automatikus ciklusbeosztásán kívül semmi nem indokolja meg számunkra (a korszerű új szövegkritikai munka említett, esetleges késedelmét most nem számítva) – főként nem tehát a lakonikus és szinte csak a kiadástörténet adattényeire korlátozódó Utószó –, miért a Próza Művek mostani, második kötetébe kerültek az apróbb elbeszélések? Hanem inkább, mondjuk, a kötet Függelékében közölt *Mese a világ pusztulásáról* kapcsán is kérdés merülhet fel az olvasóban. Hiszen ez bármennyire is a „zsengék” kategóriájába tartozhat esetleg, azért a német nyelven fennmaradt vagy ma talán csak így (illetve Réz Pál fordításában) elérhető Schmetterling társaságában még bőven kerülhetett volna akár az *Elbeszélések* című itteni kötetciklusba, akár – netán ezzel az egész ciklussal együtt – egy (éppenséggel az *Ikrek havával* és a *Naplóval* is közösen alkotott) szépprózai kötetfelébe a Próza Műveknek. Persze a Schmetterling „eredeti, magyar nyelvű szövege elveszett vagy lappang”, így idegen átültető beavatkozására szorult magyar nyelvű élvezhetőségének biztosítása érdekében, ami pedig szükségszerűen eredményezte két különböző szöveggént, egymás mellett való lehozását ugyanennek az elbeszélésnek. Amellyel kapcsolatban ugyan a pusztulásmeséhez hasonlóan szintén felmerül a „zsengesség” besoroláslehetősége – amely tény a felismerhető szerkesztési elvek értelmében törvényszerűen számúzi az efféle anyagot a törzsrészből a Függelék keretei közé –, ugyanakkor még bizonyos fokú feltételezett (ám korántsem bizonyított) éretlensége ellenére is bőven helye lehetne ennek az elbeszélésnek is a többi között elől, a nyitó ciklusban, hiszen a hasonló feliratú fejezetben kronológiai (keletkezési sorrendben) szereplő narratív karakterű írások első közölt darabja 1926 végéről va-

ló, szemben azzal a ténnyel, hogy a most említett állítólagos „zsenge” legkorábban 1928 körül keletkezett, amikor Radnóti gyakorlott, bejáratott novellaszerzőként tevékenykedett már. Továbbá ma pusztán német nyelven fellelhető alapszövege miatt hátrányosan megkülönböztetni, vagyis inkább az 1990-es években keletkezett magyar, fordítási szupratextusa felől visszamenőlegesen leértékelni egy Radnóti-írás német variánsát (vagy korabeli német fordítását), legalábbis textuális igazságtalanság. Érthető gesztus azonban, amennyiben Ferencz Győző egyik fő célja az volt munkája során, hogy „jelen kiadásban a Réz Pál által gondozott Radnóti Miklós művei című kötet 1982-es”, tehát eddigi legutolsó „kiadását vegye alapul”, illetve hogy „kisebb változtatásokkal megtarthassa a Réz Pál által kialakított ciklusbeosztást”.

Kétségtelen: Réz Pált negyed század elmúltával is szinte vakon követni még mindig nem tartozik a legigénytelenebb döntések közé, ugyanakkor kreatívan, önállósodó tendenciával követni őt minden bizonnyal még igényesebb döntés lett volna. Különösen akkor, ha az ember a kutatást újraindítóan alapvető (?) monográfia szerzője a vizsgált életműről. Ilyenkor ugyanis elgondolkozhat valaki például arról, hogy – még mindig a Függelék anyagánál és az idegennyelvűség viszonylatánál maradva – ha már a Schmetterling közlésre került, miért is hiányzik mellőle az *Egzotizmus a háború utáni francia költészetben* címmel szerepeltetett magyar nyelvű francia szakdolgozat-vázlat végleges, tényleg francia nyelvű változatának szövege, amely maga is fennmaradt, és amely nyilvánvalóan ugyancsak Radnóti-szöveg alapvetően, még akkor is, ha elkészítéséhez a költő „külső segítséget vett igénybe”? Vagy éppenséggel azon, hogy az e prózán belüli döntő törésvonal nem feltétlenül a fikcionalitás/értekező jelleg viszonylatában található, hanem – mivel a *Napló* is tartalmaz esztétikai értékeléseket, munkamenet-leképezéseket a napi történések plasztikus rögzítése mellett s maga az *Ikrek hava* című elbeszélés is „valós” (önéletrajzi) ihletésű, továbbá mivel a témájuk szerint tanulmányoszerű vállalatot jelentő rádió-előadások szépprózai portré-elevenségű esszéizmust mutatnak fel – sokkal inkább a stílusbeli eltérések bázisán kellene osztályozni, ciklikus alakzatokba (át)rendezni ennek a prózának a különböző darabjait.

Zsávolya Zoltán

A Magyar Napló szeptemberi számának bemutatóját 2007. szeptember 12-én, szerdán 18 órakor tartjuk a Téma Kávézóban. (1126 Budapest, Márvány utca 48.)

Alföldy Jenő (1939, Budapest) irodalomtörténész, kritikus, a Nemzeti Tankönyvkiadó nyd. főszerkesztője; József Attila-díjas. Kecskeméten él. Legutóbb megjelent kötetei: *Arany öntudat (József Attila-tanulmányok, 2005)*, „*Egy szerveződély margójára*” (2005).

Apostagi Zoltán (1956, Gyűrő) teológiát hallgatott Budapesten, Révkomáromban és Sárospatakon. A Tűzoltóságtól ment nyugdíjba, Gyűrőn él. Rendszeresen publikál irodalmi lapokban. Első verseskötete: *Cetlik* (2002).

Bajtai András (1983, Szeged) költő. Az ELTE BTK magyar–összehasonlító irodalomtudomány szakos hallgatója. 2003-tól a Dokk, 2007-től a Kistangó szerkesztője. Első verseskötete: *Az átlátszó város* (2006).

Csontos János (1962, Ózd) költő, író, publicista. Jelenleg a Magyar Nemzet munkatársa. Budapesten él. Legutóbbi verseskötete: *Para. Hódolat a magyar költészethez* (2007).

Dobozi Eszter (1956, Cegléd): költő. A kecskeméti Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium, Zeneköznevelési Szakköznevelési Iskola igazgatója. 1989 óta a *Forrás* szerkesztőségi tagja. Kecskeméten él. Többek közt Pilinszky- (1992), Kölcsey- (2000) és Arany János-díjas (2004). Legutóbbi kötetete: *Másolhatatlan* (versek, 2005).

Fátyol Zoltán (1954, Eger) költő, képzőművész, matematika–rajz tanár, etnográfus. Jelenleg a Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola művész-tanára. Versei 2004-től jelennek meg folyóiratokban. Könyvei: *Két kép az álmom* (versek, 2000), *Rajzok, kollázsok, asszablage-ok* (képzőművészeti katalógus, 2002).

Kalász Márton (1934, Somberek) költő, író, műfordító. 1991-től 1995-ig a Stuttgarter Magyar Kulturális Tájékoztatói Központ igazgatója. 2002-től a Magyar Írószövetség elnöke. József Attila- (1971, 1987), Prima- és Stephanus-díjas. Legutóbbi kötetetei: *Téli bárány* (regény, 2. kiadás, 2006), *Kezdő haláltánc* (versek, 2006).

Kiss Judit Ágnes (1973, Budapest) költő. Az ELTE BTK magyar szakán végzett 1997-ben, majd a Színház-és Filmművészeti Egyetem drámatanári szakán 2003-ban. Jelenleg a Pécsi Zeneművészeti Főiskola végzős hallgatója oboa szakon. Verseskötete: *Irgalmasvérvő* (2006).

Kondor László (1953, Budapest) az ELTE földrajz–angol szakán végzett 1978-ban, majd földrajzból doktorált. 1991 óta Ausztriában él, ahol megújuló energiaforrások fejlesztésében vesz részt.

A miskolci Irodalmi Rádió állandó szerzője. Legutóbbi kötetete: *Műanyag tonhalak* (kísérleti álmogyútemény, 2003).

Kondor Péter (1978, Szombathely) költő. Jelenleg a Károli Gáspár Református Egyetem magyar szakos hallgatója. Az Egyedül Alkotócsoport tagjaként indult. 2000 óta publikál irodalmi folyóiratokban. Verseskötete: *Az írás harmadik aránya* (2004).

Miklya Zsolt (1960, Csorvás) költő, író, pedagógus, szerkesztő. 1996-tól a Parakletos Könyvesház egyházi kiadójának felelős szerkesztője. Legutóbbi kötetete: *Történetek a Pirosviből* (mesék, 2004).

Nagy Gábor (1972, Körmen) költő, irodalomtörténész, jelenleg a szombathelyi egyetemen tanít. Magyar és összehasonlító irodalomtudományból szerzett PhD fokozatot 2000-ben. Idén augusztusban elnyerte a Tokaji Írótabor díját. Legutóbbi kötetete: *Átok, balzsam* (versek, 2003).

Pocsuvalszki Alíz (1980, Cegléd) költő. A szegedi József Attila Tudományegyetemen szerzett diplomát. Jelenleg Cegléden tanít magyar nyelvet és irodalmat.

Restár Sándor (1952, Budapest) költő, író. 1971 és 1990 között volt népművelő, víz-gázszelvény, könyvtáros, hegesztő, karbantartó, járdasepítő, éjjeliőr. 1990-től szellemi szabadfoglalkozású. Legutóbbi kötetete: *Az utolsó villamoskalauz* (gyerekversek, 2004).

Szakolczay Lajos (1941, Nagykanizsa) irodalomtörténész, művészkritikus. Kortárs magyar irodalommal, különös tekintettel a határon túli magyar literatúrára, valamint színház- és képzőművészettel foglalkozik. Budapesten él. Legutóbbi kötetetei: *Erdélyi ősz* (tanulmányok, esszék, 2006), *Kikötő. Ezredvégi napló irodalomról, képzőművészetről, színházról, operáról.* (2006).

Szálinger Balázs (1978, Keszthely) költő. 2002-ben elnyerte az erdélyi Irodalmi Jelen-díjat. Legutóbbi kötetete: *A sík* (versek, 2005).

Sztanó László (1966, Budapest) költő. A Debreceni Egyetem Olasz Tanszékén tanít nyelvészetet. Verset, drámát, novellát, esszét, tanulmányt ír, fordít.

Végh Attila (1962, Budapest) költő, esszéíró. Tanulmányait a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen (1989) végezte. 2004-ben a Debreceni Egyetem filozófia szakán szerzett diplomát. Jelenleg Nagymaroson él, a Magyar Hírlap munkatársa. Legutóbbi kötetetei: *Elszakadás* (versek, 2006), *Li mester könyve* (2006), *A kígyó bőre – nyolc dialógus a létről, beszélgetések Vasadi Péterrel* (2006).

Völgyesi Orsolya (1968, Budapest) 1993-ban végzett az ELTE BTK magyar-történelem szakán. Jelenleg az MTA Irodalomtudományi Intézetének tudományos főmunkatársa, XIX. századi magyar eszme- és politikátörténettel foglalkozik. Az ő gondozásában jelent meg Kölcsey Ferenc Országgyűlési Naplójának kritikai kiadása (2000). Legutóbbi könyve: *Politikai-közéleti gondolkodás Békés megyében a reformkor ele-*

jén. A rendszeres bizottsági munkálatok megyei vitái 1830–1832. (Gyula, 2002).

Weiner Sennyey Tibor (1981, Eger) költő. Jelenleg a Déltenger alapító főszerkesztője. Első, *A természettel való kapcsolat újragondolása* című kötet 2005-ben Gérecz Attila-díjat kapott. Második, *Versék a kisházból* című kötet az idén látott napvilágot az Irodalmi Jelen gondozásában.

Zsávolya Zoltán (1968, Csorna), költő, író, irodalmár. Budapesten él, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karának oktatója. Legutóbb megjelent könyvei: *Jimmy visszatér* (regény, 2003); *Gabriele von Baumberg* (monográfia, 2004); *A fanyalgás művészete* (kritikák, esszék, 2005); *Poliptichon. Fantomképek a kortárs magyar irodalomról* (2006).

A Barankovics István Alapítvány irodalmi ösztöndíja

A Barankovics István Alapítvány pályázatot hirdet irodalmi ösztöndíjra olyan fiatal írók, irodalmárok részére, akik szépirodalmi vagy szociográfiai munkájukhoz kérnek támogatást 2008-ra. (Az ösztöndíj egy naptári évre szól.)

Az ösztöndíj célja, hogy tehetséges fiataloknak segítséget nyújtson készülő vagy tervezett könyvük (verseskötet, novelláskötet, regény vagy szociográfiai munka) kidolgozásához, befejezéséhez.

Az ösztöndíj odaítéléséről a Barankovics István Alapítvány által felkért szakmai kuratórium dönt. Ösztöndíjban évente egy fő részesülhet.

Az ösztöndíj összege havi (nettó) 100.000 Ft.

Az ösztöndíjas az ösztöndíj lejártakor a tervezett könyv kéziratát nyomdakész állapotban az Alapítvány rendelkezésére bocsátja. Az Alapítvány igényt tart a kiadási jog elővásárlási jogára. Vállalja – külön szerződés alapján – a könyv megjelentetését.

A pályázati kérelemhez csatolni kell:

1. a pályázati adatlapot
2. szakmai önéletrajzot (fel kell benne tüntetni a korábban elnyert ösztöndíjakat, illetve a meghirdetett időszak alatt pályázott vagy elnyert más támogatást)
3. publikációs jegyzéket, a legfontosabb három folyóiratközlés fénymásolatát
4. munkatervet (a tervezett könyv vázlatát 1500–2000 betűhelynyi terjedelemben)
5. nem kötelező, de hasznos a szakmai ajánlás

A pályázatokat a Barankovics István Alapítvány irodájában
(1091 Bp., Kálvin tér 8. II.em. 13.)

kell benyújtani személyesen munkaidőben vagy postai úton.

Beadási határidő: 2007. november 1.

A pályázati kiírás és adatlap letölthető az Alapítvány honlapjáról: **www.barankovics.hu**

Az elbírálás határideje: a fenti határnaptól számított 30 munkanap.

Az ösztöndíj megvonható vagy részlegesen visszatartható, ha az ösztöndíjas vállalt kötelezettségének nem tesz eleget.

A Magyar Napló Kiadó könyveit megvásárolhatja internetes könyváruházunkban is, a világhálón! Internetes rendelés esetén a postaköltséget kiadónk állja.

www.magyarnaplo.hu • info@magyarnaplo.hu

